

Ciok, Zbigniew

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa w 1995 r. : Sprawozdanie z działalności Wydziałów : Wydział VI Nauk Technicznych : Referaty i streszczenia : Dyskusja

---

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 58, 133-135

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3. Jan Kaczmarek, Ułatwienia przepływów techniki we współczesnym świecie – Prace Pierwszego Światowego Kongresu Uniwersalizmu. Sekcja „Technika i technologia jako narzędzia uniwersalizacji i budowania globalnej kultury”, Warszawa 1993.
4. Jan Kaczmarek, On principles of Science Policy – Problems of the Science of science. Polish Academy of Sciences. Ossolineum, Wrocław, 1971.
5. Jan Kaczmarek, Recent Trends of Bilateral Agreements on Scientific Cooperation – Contributions of the International Conference of Non-governmental Institutions. Roma, 1978.
6. A. Gołaszewski, J. Kaczmarek, K. Oczóś, Z. Szepieniec, Rola i znaczenie techniki i przedsiębiorczości w warunkach transformacji gospodarczej Polski. Volumina AIP. Nr 1, Wydawnictwo SIGMA, Warszawa 1995.
7. Założenia Polityki Proinnowacyjnej Państwa. Komitet Badań Naukowych, Warszawa, listopad 1994 r.

Zbigniew Ciok

Wśród wielu poruszanych przez prof. Z. Marciniaka problemów ograniczę się do trzech zagadnień:

1. Przyszłość nauk technologicznych w świecie i w Polsce. Wydaje się, że rola nauk technicznych będzie się w najbliższych dziesięcioleciach utrzymywała, a może nawet wzrastała, z uwagi na dążenia rozwoju cywilizacyjnego wszystkich grup krajów. W szczególności dotyczyć to może zagadnień związanych z biotechnologią, ochroną środowiska, informatyką, a również zagadnień na styku różnych dziedzin, w tym zwłaszcza rolnictwa i medycyny.

Osobnym zagadnieniem jest zapotrzebowanie na kadrę naukową i inżynierską. Moim zdaniem zapotrzebowanie to będzie maleć z uwagi: dla potrzeb rozwoju nauk technicznych – na wdrażanie technik obliczeniowych i układów o sztucznej inteligencji, a w procesie wytwarzania – z uwagi na wdrażanie automatyzacji i robotyzacji. Będą się z tym wiązać poważne problemy socjologiczne zwłaszcza w gospodarce rynkowej o ograniczonej opiece państwa.

W przyszłości nauk technicznych w Polsce też widzę określone poważne problemy. Na podstawie moich obserwacji w przemyśle elektromaszynowym wiązanie tego przemysłu z firmami zagranicznymi zapewnia pewien dopływ kapitału, nowych technologii, obsługi sprzedaży i pewnego poszerzenia rynków zbytu, co jest bez wątpienia pozytywne. Jednakże niepokojąca jest tu eliminacja, albo w najlepszym przypadku ograniczenie, krajowej myśli technicznej, a nawet obsługi technicznej produkcji.

Wobec nadwyżki w stosunku do zapotrzebowania kadr technicznych pojawia się problem międzynarodowego ich przepływu, co jednak nie jest proste i satysfakcjonujące dla wielu krajów rozwiniętych wobec podobnych

trudności i określonych barier prawnych. W tych warunkach pojawia się przyszłościowa wizja eliminacji państw narodowych na korzyść związków regionalnych. Będzie to problem szczególnie drażliwy dla państw średnich i małych, wyczulonych na zanik tradycji kulturowych i państwowej opieki socjalnej, w tym ochrony rynku pracy.

2. Organizacja badań i nauczania. Przyjęty w obszarach działalności system powinien przeciwdziałać „zamrażaniu” działalności i pobudzać inicjatywę jednostki i inicjatywę grupową. Obecnie adaptujemy (czasami nieudolnie) systemy: niemiecki i amerykański – stosowane tam obecnie, nie uwzględniając, że są one i na tamtym terenie krytykowane i przewidywane są do zmian; niestety bez możliwości uzyskania bliższych informacji co do ich kierunku i zakresu.

Uważa się, że zmiany systemu i stanu organizacyjnego są konieczne w celu przeciwdziałania stanom zastoju kadrowego i tematycznego. Osobiście za interesujący uważam system organizacji badań i przenikania ich rezultatów do praktyki jaki stosują Szwedzi, którzy adaptowali oba systemy organizacji badań i nauczania – niemiecki i amerykański, do własnych możliwości kulturowych i cywilizacyjnych.

W organizacji prac widzę zalety systemu macierzowego, który moim zdaniem odpowiada pracy jednostek badawczych jak i uczelni, a w pewnych warunkach i przemysłu. Należy jednak stwierdzić, że system ten sprzyjający rozwojowi inicjatywy jednostkowej i grupowej napotykał na opory socjologiczne.

Osobnym zagadnieniem dla obecnych warunków krajowych jest zapewnienie organizacyjne potrzeb i interesów drobnych wytwórców bez własnej bazy badawczej i o ograniczonych możliwościach projektowych i technologicznych. Potrzeby te mogłyby: zaspokajać np. uczelnie, ponieważ zapotrzebowanie dotyczy dosyć niestabilnego rynku, stąd wykonawcy prac powinni mieć inne zabezpieczenie finansowe.

3. Wdrażanie wyników prac badawczych, rozwojowych, projektowych i technologicznych było i jest przedmiotem społecznej krytyki i niezrozumienia. Nie wnikając szerzej w to zagadnienie (moim zdaniem niesłusznie prezentowane) ograniczę się do jednego tematu, a mianowicie systemu kredytowania wdrożeń. Ponieważ w warunkach gospodarki rynkowej rozwój nauk technicznych w specyficznych warunkach Polski widziałbym w zaspokojeniu małych i średnich zakładów produkcyjnych, dla których konieczne jest zapewnienie organizacyjne i finansowe wdrożeń i rozwoju produkcji. Nie jest to myśl nowa. System taki istnieje w szeregu rozwiniętych krajach, które posiadają silny przemysł narodowy o odpowiedniej bazie rozwojowej. Postulowany tu system umożliwiałby zaciąganie pożyczek

(sprawa oprocentowania jest otwarta), które w przypadku udanego przedsięwzięcia byłyby w całości lub częściowo spłacane, natomiast w przypadku niepowodzenia anulowane. Szczegóły takiego systemu można znaleźć w praktyce francuskiej.

W podsumowaniu ograniczę się do stwierdzeń:

– oceniam pozytywnie potrzebę dalszego rozwoju nauk technicznych, szczególnie interdyscyplinarnych;

– z ostrożnością podchodzę do nadmiernego kształcenia kadr technicznych z uwagi na ograniczający się w tym obszarze rynek pracy;

– duże zakłady przemysłowe połączone z koncernami międzynarodowymi będą korzystały z własnej rozwiniętej bazy badawczej, rozwojowej i technologicznej;

– możliwości rozwoju w kraju mogą mieć małe i średnie zakłady produkcyjne, nie dysponujące bazą badawczą, w części projektową i technologiczną;

– dla wdrożenia produkcji w małych i średnich zakładach konieczne jest opracowanie systemu organizacyjnego i finansowego wdrożeń uwzględniającego możliwość kredytowania.

Zebrań Ogólnych Towarzystwa odbyło się 15 lutego, z odczytem Romana Gałara (Politechnika Wroclawska) pt. „Paradoksy postępu”. Wręczono dyplomy nowym członkom TNW oraz dokonano wyborów nowych członków zwyczajnych i korespondentów.

15 marca członkowie Prezydium Zarządu TNW złożyli kurtuazyjną wizytę Wojewodzie warszawskiemu; 24 maja delegacja Prezydium Zarządu TNW złożyła wizytę Prezydentowi m.st. Warszawy Marcinowi Świątcickiemu, deklarując współdziałanie Towarzystwa w obchodach 400-lecia stołeczności Warszawy oraz ogólną współpracę z władzami miasta, zgodną z charakterem działania TNW. Troje członków Prezydium uczestniczyło (14 maja) w audycji „Echo” w Polskim Radiu, nt. działalności Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Kolejne Zebranie Ogólne Towarzystwa (14 czerwca) zainaugurowano referatem Marii Boguckiej (Instytut Historii PAN) pt. „Między ruinem rezydencjonalnym a siólicą – Warszawa XVI-XVIII w.” Dokonano też przyjęcia nowych członków TNW. Na posiedzeniu Zarządu TNW z udziałem kierownictwa i pracowników Archiwum Polskiej Akademii Nauk (23 października) zapoznano się z postępem prac i z problemami konserwacji akt Towarzystwa z lat 1907-1952, przechowywanych w Archiwum PAN.